

PSIHOLOGIJA VREDNOSTI

(Doktorske studije)

Tematske celine

1. Teorijska i konceptualna pitanja u psihologiji vrednosti

- **Cilj:** Razumevanje osnovnih teorijskih okvira i konceptualnih pitanja u psihologiji vrednosti.
- **Literatura:**
 - Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1–65.
 - Hitlin, S., & Piliavin, J. A. (2004). Values: Reviving a dormant concept. *Annu. Rev. Sociol.*, 30(1), 359–393.
 - Rohan, M. J. (2000). A rose by any name? The values construct. *Personality and social psychology review*, 4(3), 255–277. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0403_4
 - Pavlović, Z. (2021). *Psihologija vrednosti*. Institut za psihologiju (str. 49–102).
- **Zadatak:** Uporediti dva teorijska pristupa vrednostima, na primer, Rokičev i Švarcov ILI opisati različite varijante Švarcove teorije (10 bazičnih vs 19 vrednosti) ILI prodiskutovati odnos vrednosti i drugih relevantnih psiholoških konstrukata

2. Merenje vrednosti

- **Cilj:** Upoznati se sa najvažnijim metodološkim pitanjima i instrumentima za merenje vrednosti kao što su PVQ, Rokeach Value Survey, neupitničke mere itd.
- **Literatura:**
 - Campbell, J. B., Jayawickreme, E., & Hanson, E. J. (2015). Measures of values and moral personality. In *Measures of personality and social psychological constructs* (pp. 505–529). Academic Press.
 - Braithwaite, V. A., & Scott, W. A. (1991). *Values*. In J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of social psychological attitudes, Vol. 1. Measures of personality and social psychological attitudes* (p. 661–753). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-590241-0.50016-2>
 - Schwartz, S. H., & Cieciuch, J. (2022). Measuring the refined theory of individual values in 49 cultural groups: psychometrics of the revised portrait value questionnaire. *Assessment*, 29(5), 1005–1019.
 - Pavlović, Z. (2021). *Psihologija vrednosti*. Institut za psihologiju (str. 37–49).
- **Zadatak:** Analizirati instrumente za merenje vrednosti – na primer, opisati i kritički prodiskutovati različite upitničke varijante Švarcovih mera (SVS57, PVQ i sl.) ILI opisati i kritički prodiskutovati upitničke i neupitničke Švarcove mere ILI kvantitativne nasuprot kvalitativnim pristupima.

3. Vrednosti i ponašanje

- **Cilj:** Razumevanje odnosa između ličnih vrednosti i ponašanja (npr. političko, potrošačko, ekološko).
- **Literatura:**
 - Bardi, A., & Schwartz, S. H. (2003). Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(10), 1207–1220.
 - Skimina, E., Cieciuch, J., Schwartz, S. H., Davidov, E., & Algesheimer, R. (2019). Behavioral signatures of values in everyday behavior in retrospective and real-time self-reports. *Frontiers in psychology*, 10, 281
 - Bardi, A., Calogero, R. M., & Mullen, B. (2008). A new archival approach to the study of values and value-behavior relations: validation of the value lexicon. *Journal of Applied Psychology*, 93(3), 483.
 - Pavlović, Z. (2021). *Psihologija vrednosti*. Institut za psihologiju (str. 187-200).
- **Zadatak:** Kratka pregledna studija empirijskih nalaza o vezi vrednosti i ponašanja, s fokusom na teorijski okvir, metodologiju i nalaze; sekundarna analiza podataka.

4. Promena vrednosti

- **Cilj:** Razlikovanje kratkoročnih i dugoročnih promena vrednosti; socijalni i kulturni faktori i mehanizmi promene vrednosti.
- **Literatura:**
 - Bardi, A., & Goodwin, R. (2011). The dual route to value change: Individual processes and cultural moderators. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(2), 271–287.
 - Vecchione, M., Schwartz, S., Alessandri, G., Döring, A. K., Castellani, V., & Caprara, M. G. (2016). Stability and change of basic personal values in early adulthood: An 8-year longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 63, 111-122.
 - Schwartz, S. H., & Bardi, A. (1997). Influences of adaptation to communist rule on value priorities in Eastern Europe. *Political Psychology*, 18(2), 385-410.
 - Pavlović, Z. (2021). *Psihologija vrednosti*. Institut za psihologiju (str. 175-187).
- **Zadatak:** analiza promena vrednosti u kontekstu generacijskih, efekata životnog doba ili period efekata; analiza promena vrednosti u kontekstu društvenih promena, sekundarna analiza podataka.

5. Vrednosti u kulturološkom kontekstu

- **Cilj:** Razumevanje načina na koji vrednosti variraju među kulturama i načina na koje se mere u kros-kulturnim istraživanjima.
- **Literatura:**
 - Schwartz, S. H. (2006). A theory of cultural value orientations: Explication and applications. *Comparative Sociology*, 5(2), 137–182.

- o Inglehart, R., & Baker, W. E. (2000). Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values. *American Sociological Review*, 65(1), 19–51.
- o Welzel, C. (2013). *Freedom rising*. Cambridge University Press (pp. 57-105).
- o Pavlović, Z. (2021). *Psihologija vrednosti*. Institut za psihologiju (str. 117-137).
- **Zadatak:** Poređene dve kulture korišćenjem podataka iz npr. World Values Survey (<https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>), European Values Study (<https://europeanvaluesstudy.eu/>) ili Hofstedeovih istraživanja (<https://www.theculturefactor.com/country-comparison-tool>).

6. Vrednosti i nauka/psihologija (obavezna tema!)

- **Cilj:** razumevanje normativnih i etičkih principa naučnog rada i kritička analiza savremenih dilema integriteta u nauci i psihologiji (npr. akademske slobode, odgovornost prema društvu, prava učesnika istraživanja).
- **Literatura:**
 - o Merton, R. K. (1979). The normative structure of science. *The sociology of science: Theoretical and empirical investigations*, 267-278.
 - o Nature Human Behaviour. (2022). Science must respect the dignity and rights of all humans. *Nature Human Behaviour*, 6(8), 1029-1031.
 - o O'Donohue, W., & Fisher, J. E. (2022). Are illiberal acts unethical? APA's Ethics Code and the protection of free speech. *American Psychologist*, 77(8), 875.
 - o Haidt, J. (2022). The Two Fiduciary Duties of Professors. <https://heterodoxacademy.org/blog/the-two-fiduciary-duties-of-professors/>
 - o Theunissen, B. (2024). Virtues and vocation: An historical perspective on scientific integrity in the twenty-first century. *Endeavour*, 48(1), 100915.
 - o Pavlović, Z. (2025). It's Academics baby! U: *Smešna strana nauke* (226-240).
- **Zadatak:** učešće u diskusiji na času.

Platforma i oblik rada:

- Materijali i preporučena literatura su na raspolaganju preko platforme u PDF formatu.
- Konkretni sadržaj zadatka određuje se u dogovoru sa nastavnikom, nakon što se odabere tematska oblast. Zadaci se dostavljaju u jasno definisanim rokovima.

Oblici evaluacije:

- Aktivnosti na časovima: redovnost pohađanja nastave, učešće u diskusiji. Aktivnost nosi **10 ESPB**.
- Izrada predispitne aktivnosti u formi **seminarskog rada na odabranu temu** (sadržaj i format seminarskog rada varira u zavisnosti od odabrane teme). Aktivnost nosi **40 ESPB**.

- Pismeni ispit: **Ispitni zadatak** koji se sastoji u kritičkoj evaluaciji studije na temu relevantnosti i uloge vrednosti u psihološkim fenomenima relevantnim za ciljanu oblast istraživanja za doktorsku disertaciju. Ispit nosi **50 ESPB**.